

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2020/0536

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 19. mai 2020 fra Mental Helse Trøndelag på Stiftelsestilsynets vedtak av 28. april 2020. Mental Helse Sør-Trøndelag og Mental Helse Nord-Trøndelag er i dag slått sammen til Mental Helse Trøndelag.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak av 28. april 2020. I vedtaket godkjente Stiftelsestilsynet søknad fra stiftelsen Kompetansesenter for Brukererfaring og Tjenesteutvikling – KBT om endring av blant annet stiftelsens formålsbestemmelse.

Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 er oppfylt.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av blant annet stiftelsesloven.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er framsatt i rett tid og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok lederen Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Stiftelsen Kompetansesenter for Brukererfaring og Tjenesteutvikling – KBT søkte 15. mai 2019 om endring av stiftelsens vedtekter §§ 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 13. De mest sentrale endringene i søknaden var endring av stiftelsens formålsbestemmelse i § 2 og en endring av vedtektene § 5 om valgkomiteens sammensetning.

Stiftelsestilsynet avslo søknad om vedtektsendring 7. november 2019. I avslaget tok ikke Stiftelsestilsynet stilling til søknad om endring av § 2 siden søknaden uansett ville blitt avslått av andre grunner. I avslagsvedtaket traff Stiftelsestilsynet også vedtak om retting av Stiftelsesregisteret slik at de enkeltpersoner som var oppført som oppretter ble slettet fra registeret. Stiftelsestilsynet la til grunn at riktige opprettere var Mental Helse Nord-Trøndelag, Mental Helse Sør-Trøndelag, Mental Helse Møre og Romsdal, Mental Helse Ungdom og Stiftelsen Kim-senteret. Denne delen av vedtaket ble opphevet ved Stiftelsesklagenemndas vedtak 7. juli 2020 slik at de enkeltpersonene som undertegnet stiftelsesdokumentet fortsatt skal være registrert som opprettere i Stiftelsesregisteret.

Stiftelsestilsynets vedtak av 7. november 2019 ble påklaget av stiftelsen 18. november 2019. I forbindelse med Stiftelsestilsynets klagebehandling ble stiftelsen gjort oppmerksom på at

endring av §§ 1, 2 og 10 kunne bli behandlet i en egen sak. Stiftelsen ga 26. mars 2020 tilbakemelding om at de ønsket en separat vurdering av endring av vedtektene § 1, 2 og 10.

Stiftelsestilsynet traff vedtak om endring av vedtektene i tråd med stiftelsens søknad 28. april 2020. Klagen fra Mental Helse Trøndelag gjelder Stiftelsestilsynets vedtak av 28. april 2020 om godkjenning av stiftelsens søknad om endring av formålsbestemmelsen i vedtektene § 2. Klagen er begrenset til den delen av bestemmelsen som gjelder fagskoleutdanning.

Vedtekter § 2 lyder slik:

« § 2 *Formål*

- *KBT-stiftelsen har ideelt formål å fremme allmenntilgjengelig kunnskap og metodikk, som bidrar til å styrke mennesker med funksjonshemming til å skape et verdig liv gjennom hjelpetilbud. **Stiftelsen skal tilby fagskoleutdanning for aktuelle områder innen felter som eksempel erfaringskonsulenter / medarbeider med brukererfaring.***
- *KBT stiftelsen skal være et brukerstyrt senter og kompetansesenter for brukermedvirkning i tjenesteutvikling, gjennom å bidra til å utvikle og spre metoder for brukerinvolvering.*
- *KBT-stiftelsen skal spesielt fokusere på å gyldiggjøre erfaringene til mennesker med psykiske og/eller rusrelaterte problemer, **og deres pårørendes utfordringer**, slik at de kan brukes i samfunnsutviklingen.*
- *Stiftelsen skal gjennom innsamling av brukererfaringer og nettverksbygging bistå brukerorganisasjoner og offentlig virksomhet i bruk av denne informasjonen.*
- *KBT-stiftelsen skal bidra til å styrke brukerorganisasjoner og enkeltbrukeres kompetanse, og mulighet til å fremme sine interesser i og gjennom virksomheten i stiftelsen.»*

Den delen av teksten som er uthevet i fet skrift er endringene som ble godkjent ved Stiftelsestilsynets vedtak av 28. april 2020.

Før Stiftelsestilsynet tok stilling til søknaden ble det innhentet uttale fra de organisasjonene som ble ansett som rette opprettere i henhold til Stiftelsestilsynets vedtak av 7. november 2019. Alle organisasjonene har uttalt seg om vedtektsendringen. Mental Helse Trøndelag og Stiftelsen KIM-senteret hadde innsigelser til vedtektsendringene. De to øvrige organisasjonene, Mental Helse Ungdom og Mental helse Møre og Romsdal har en annen oppfatning av saken og er positive til at fagskole for erfaringskonsulenter tas inn i formålsparagrafen.

Mental Helse Trøndelag påklaget vedtaket 19. mai 2020. Stiftelsestilsynet har forelagt klagen for stiftelsen som har inngitt merknader 15. juni 2020.

Saken ble av Stiftelsestilsynet sendt til Stiftelsesklagenemnda 22. juni 2020. Nemndsmøte i saken ble avholdt som Teams-konferanse 18. september 2020.

3 **Stiftelsestilsynets vedtak**

Vedtaket av 28. april 2020 lyder:

1. *Stiftelsestilsynet godkjenner endringen av navn til «Kompetansesenter for Brukererfaring og Tjenesteutvikling – KBT» (tidligere navn «Stiftelsen KBT Midt-Norge, Kompetansesenter for Brukererfaring og Tjenesteutvikling i Midt Norge»)*
2. *Stiftelsestilsynet godkjenner endringene av §§ 1, 2 og 10 i vedtektene til KOMPETANSESENTER FOR BRUKERERFARING OG TJENESTEUTVIKLING KBT, org. nr. 998 336 759.*
3. *Vedtektene registreres i Stiftelsesregisteret.*

Stiftelsestilsynet vurderer navneendring i § 1 slik at den omfattes av stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d. Videre godkjenner Stiftelsestilsynet endring av vedtektene § 10 som en administrativ endring etter stiftelsesloven § 46 andre ledd.

Stiftelsestilsynet går så over til å vurdere hvorvidt endringen av vedtektene § 2 kan godkjennes. I vurderingen legger Stiftelsestilsynet til grunn at etablering av fagskole er en ny måte å realisere formålet på og at endringen derfor må vurderes etter stiftelsesloven § 46 første ledd.

I den konkrete vurderingen legger Stiftelsestilsynet blant annet vekt på at utvidelsen av formålet kan realiseres uten å ta midler og ressurser fra allerede eksisterende aktiviteter. Videre viser Stiftelsestilsynet til at organisasjonene som har uttalt seg er delt i synet på utvidelsen av formålet. Stiftelsestilsynet mener at styret har en grundig og god begrunnelse for å legge til fagskoleutdanningen i formålsbestemmelsen og vurderer at det er mye som taler for at utvidelsen vil styrke dagens eksisterende formål og ikke svekke det.

Etter en helhetsvurdering kommer Stiftelsestilsynet fram til at det er åpenbart uheldig om stiftelsen ikke får utvidet formålet sitt jf. stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d. Stiftelsestilsynet legger også til grunn at endringene så langt som mulig er tilpasset det opprinnelige formålet eller siktemålet som lå til grunn for bestemmelsen, jf. stiftelsesloven § 47 første ledd.

4 Klagers anførsler

Klager mener at innlemmelse av fagskole i formålet er problematisk. En utdanning for å bli erfaringskonsulent står i sterk kontrast til kompetanseheving og rolleforståelse som brukerorganisasjonene innen feltet psykisk helse og rusarbeid driver i dag. Med dagens ordning utføres ingen profesjonalisering av brukerrepresentantene, de får imidlertid et grunnlag for å på en god måte kunne kommunisere omkring sine brukererfaringer i de ulike fora de bekler i rollen som brukerrepresentant.

5 Stiftelsens merknader til klagers anførsler

- Klager har ikke satt seg inn i forskjellen mellom en erfaringskonsulent og en brukerrepresentant. En erfaringskonsulent skal med bakgrunn i egne erfaringer fremme brukerperspektivet på og skal delta i tjenesteyting på lik linje med andre ansatte. For å kunne arbeide innenfor slike systemer der en må forholde seg til kollegaer og pasienter, må erfaringskonsulentene ha opplæring/utdanning. En brukerrepresentant har som oppgave å representere brukere av tjenester overfor en tjenesteleverandør som for eksempel overfor brukerråd i kommuner, NAV, etc. Her er det ikke behov for utdanning utover enkle kurs om rollen sin.

- Klagers synspunkter er ikke representativ for Mental Helse ettersom både Mental Helse Ungdom og Mental helse Møre og Romsdal er positiv til at fagskole for erfaringskonsulenter tas inn i formålsparagrafen for KBT.
- De aller fleste land som har erfaringskonsulenter har i dag innført en form for opplæring, akkreditert utdanning og noen har en sertifiseringsordning for erfaringskonsulenter.

Stiftelsen har tidligere i søknadsprosessen anført at endring av formålsbestemmelsen ikke er å anse som en utvidelse av formålet, men en utdyping.

6 Stiftelsestilsynets innstilling i klagesaken

Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket og har oversendt saken til Stiftelsesklagenemnda 22. juni 2020.

7 Uttalelse fra oppretter

Etter stiftelsesloven § 49 skal det innhentes uttalelse fra oppretterne før det treffes vedtak om omdanning. I sin oversendelse til nemnda legger Stiftelsestilsynet i samsvar med sitt vedtak av 7. november 2019 til grunn at organisasjonene er opprettere og at det dermed er innhentet uttalelse. Ettersom Stiftelsesklagenemnda i sitt vedtak 7. juli 2020 i mellomtiden har omgjort tilsynets vedtak om endring av oppretterne må de personene som undertegnet på stiftelsesdokumentet gis anledning til å avgi uttalelse jf. stiftelsesloven § 49.

I stiftelsens opprinnelige søknad av 15. mai 2019 fremgår det at stiftelsen har gitt de privatpersoner som har undertegnet stiftelsesdokumentet anledning til å avgi uttalelse som opprettere. Stiftelsesklagenemnda legger i samsvar med dette til grunn at de som etter Stiftelsesklagenemndas vedtak 7. juli 2020 ses på som oppretterne er gitt anledning til å uttale seg om den foreslått endring av vedtektene § 2. To av disse har uttalt seg, og i sine uttalelser støtter de stiftelsens forslag til endring av formålsbestemmelsen.

8 Stiftelsesklagenemndas syn på saken

Saken gjelder søknad om endring av stiftelsens vedtekter. Før Stiftelsesklagenemnda tar stilling til hvorvidt vedtektsendringen kan godkjennes etter stiftelsesloven § 46, må det vurderes hvorvidt klageren - Mental Helse Trøndelag - har klagerett.

I sin innstilling i klagesaken skriver Stiftelsestilsynet at de har vurdert klageren som en av oppretterne og at opprettere av stiftelser har rettslig klageinteresse ved omdanning av stiftelser. Som nevnt har Stiftelsesklagenemnda omgjort tilsynets vedtak om hvem som anses for opprettere slik at klageren ikke anses som oppretter. Spørsmålet er om dette får betydning for klageretten.

Etter forvaltningsloven § 28 første ledd kan enkeltvedtak påklages «*av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket (underinstansen).*»

Spørsmålet blir dermed om klageren har «rettslig klageinteresse».

Begrepet «rettslig klageinteresse» er knyttet til «rettslig interesse» i den tidligere tvistemålsloven av 1915 § 54 som nå er avløst av den tilsvarende bestemmelsen i tvisteloven § 1-3 nr. 2 som lyder: «(2) Den som reiser saken, må påvise et reelt behov for å få kravet

avgjort i forhold til saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det.»

I note 762 til forvaltningslov § 28 i Gyldendal Rettsdata heter om bestemmelsen:

«Meningen var at en skulle ta utgangspunkt i § 54 slik den var brukt i praksis og teori, noe som i dag må bety at man skal legge avgjørende vekt på et samsvar med den forståelse som til enhver tid er fremherskende når det gjelder den tilsvarende regelen i tvisteloven (lov 17. juni 2005 nr. 90 om rettergang og mekling i sivile tvister) § 1-3 nr. 2; «reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte ... ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det», jf. også bestemmelsen i tvistelovens § 1-4 om organisasjoners og offentlige organers søksmålsrett.»

I forarbeidene til forvaltningsloven heter det om uttrykket «rettslig klageinteresse at «vedtaket må berøre hans rettsstilling på en slik måte at det er rimelig og naturlig at han får adgang til å klage over vedtaket» jf. Ot. Prp. nr. 38 (1964-1965) side 97.

Stiftelsen ble i sin tid opprettet på bakgrunn av et samarbeidsprosjekt mellom flere brukerorganisasjoner og offentlige utdanningsinstitusjoner, klager er en av brukerorganisasjonene som var med i samarbeidsprosjektet. Prosjektet var ved oppstarten administrativt lagt til Mental Helse Sør-Trøndelag (nå Mental Helse Trøndelag). Mental Helse Trøndelag har også i dag som en sentral brukerorganisasjon en sterk tilknytning til stiftelsen og dens virksomhet, og er representert i valgkomiteen.

Stiftelsesklagenemnda har etter dette kommet til at klageren har en så nær tilknytning til og interesse i saken at organisasjonen har en rimelig og naturlig grunn til å kunne påklage Stiftelsestilsynets vedtak. Stiftelsesklagenemnda mener derfor at organisasjonen har «rettslig klageinteresse» i saken.

Nemnda går så over til å vurdere vedtektsendringen som klagesaken gjelder. Som nevnt gjelder klagen bare den foreslåtte endringen av vedtektene § 2 om at stiftelsen skal tilby fagskoleutdanning for aktuelle områder innen felter som eksempel erfaringskonsulenter / medarbeider med brukererfaring.

Endring av stiftelsens vedtekter er en omdanning av stiftelsen. Derfor gjelder reglene i stiftelsesloven § 46 om omdanning. Spørsmålet i saken er om vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 er oppfylt.

Stiftelsesloven § 46 første ledd stiller strenge krav for endring av stiftelsens formål og andre bestemmelser som det må antas at det ved opprettelsen ble lagt vesentlig vekt på. Andre vedtektsendringer kan etter stiftelsesloven § 46 andre ledd endres når bestemmelsen viser seg å være uheldig eller uhensiktsmessig.

Spørsmålet blir så om det er første eller andre ledd i stiftelsesloven § 46 som gjelder for den foreslåtte endringen i vedtektene § 2. Første ledd gjelder blant annet endringer som gjelder stiftelsens formål.

Den foreslåtte vedtektsendringen gjelder vedtektene § 2 om stiftelsens formål. Endringen gjelder ikke stiftelsens overordnede målsetting som er å fremme «allmennnyttig kunnskap og metodikk, som bidrar til å styrke mennesker med funksjonshemming til å skape et verdig liv gjennom hjelpetilbud.» Dette formålet blir ikke berørt av forslaget og blir derfor videreført. Stiftelsesklagenemnda oppfatter forslaget om at stiftelsen skal tilby fagutdanning som en ny

bestemmelse om hvordan det overordnede formålet skal fremmes. Også slike bestemmelser i vedtektenes formålsparagraf må imidlertid ses på som en formålsendring som reguleres av loven § 46 første ledd. Det vises i denne sammenheng til Ot. prp. nr. 3 (1979-80) side 16 der det heter:

«Dette (dvs, «formålet») omfatter for det første bestemmelser om hva midlene skal brukes til og hvem som skal nyte godt av midlene (stiftelsens formål i snever forstand). Dessuten tar utvalget med som en del av formålet bestemmelser om hvordan formålet i snever forstand skal tilgodeses (virksomhetsformålet). Den samme forståelse vil bli lagt til grunn her.»

Det at den foreslåtte bestemmelsen ikke gjelder stiftelsens overordnede formål, men hvordan det overordnede formålet skal gjennomføres, vil imidlertid etter nemndas syn kunne ha betydning for den konkrete vurderingen av om vilkårene for omdanning i første ledd er oppfylt. Det vil da blant annet kunne være lettere å legge vekt på hva oppretterne og de berørte organisasjonene mener om hvor ønskelig endringen er. Det vises i denne sammenheng til Ot. prp. nr. 3 (1979-80) side 18 der det fra NOU 1975: 63 Stiftelser og omdanning er gjengitt følgende om stifterens, dvs. oppretterens vilje:

«Dersom omdanningsgrunnen bare er at formålet anses uhensiktsmessig (ufornuftig eller uheldig), tillegges stifterens vilje enda større vekt. Som nevnt ovenfor pkt. 5.5.2.6 foretas omdanning i disse tilfellene vanligvis bare dersom man finner at formålet er kommet i strid med stifterens vilje, eller at forutsetningene for hans disposisjon svikter. Man vil kanskje noe lettere finne at forutsetningene for disposisjonen svikter dersom det bare er spørsmål om å endre stiftelsens virksomhet, og ikke formålet i snever forstand. Men også i uhensiktsmessighetstilfellene må det trolig tillegges vekt hvor ønskelig omdanningen fremstiller seg fra et samfunnsmessig synspunkt. Dersom omdanningen er særdeles ønskelig, vil man nok forutsette av det er i strid med stifterens vilje å opprettholde stiftelsen uforandret, selv om de øvrige holdepunkter for en slik forutsetning ikke er særlig sterke.»

Det gjengitte vil i saken her også ha betydning for vekten av de berørte brukerorganisasjonenes syn på forslaget.

I saken her har som nevnt to av enkeltpersonene som anses som opprettere av stiftelsen stilt seg positiv til endringen. De øvrige oppretterne har ikke uttalt seg. Blant brukerorganisasjonene er oppfatningen delt. To av organisasjonene - Mental Helse Ungdom og Mental helse Møre og Romsdal – støtter den foreslåtte endringen mens Mental Helse Trøndelag og Stiftelsen KIM-senteret er uenig i forslaget. Det er dermed slik at et flertall av de som har uttalt seg støtter forslaget om at stiftelsen skal tilby fagskoleutdanning.

Spørsmålet nemnda skal ta stilling til er om utviklingen etter at stiftelsen ble opprettet har ført til at det vil være «åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig» å videreføre vedtektene uten å åpne for at stiftelsen kan tilby fagskoleutdanning slik det er foreslått jf. bokstav d i loven § 46 første ledd. Noen av de øvrige alternative vilkårene for omdanning etter bokstav a – c i loven § 46 første ledd kan klart ikke være aktuelle.

Stiftelsesklagenemnda forstår det slik at forslaget om at stiftelsen skal tilby fagskoleutdanning er en konsekvens av utviklingen når det gjelder opplæring og utdanning av erfaringskonsulenter. Stiftelsen viser til at det allerede er en rekke utdanningstilbud både i Norge og utlandet for erfaringskonsulenter. Stiftelsesklagenemnda ser det som naturlig at stiftelsen får ta del i denne utviklingen ved å tilby fagskoleutdanning, og at det åpenbart vil være uheldig for stiftelsens formålsrealisering om vedtektene videreføres uten å åpne for

fagskoleutdanning slik det er foreslått. Stiftelsesklagenemnda mener således at vilkåret for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d er oppfylt.

Nemnda har merket seg klagerens anførsel om at vedtektsendringen vil endre stiftelsens arbeidsområde ved at brukererfaringen blir svekket. Stiftelsesklagenemnda viser her til at etter vedtektene § 2 vil stiftelsen fortsatt være *«et brukerstyrt senter og kompetansesenter for brukermedvirkning i tjenesteutvikling, gjennom å bidra til å utvikle og spre metoder for brukerinvolvering.»* Vedtektsendringen endrer ikke dette. Det vil være direkte i strid med formålet om en fagskole blir stiftelsens hovedvirksomhet, og ikke bare et middel til å gjennomføre det overordnede formålet. Nemnda har i denne sammenheng merket seg at i styrets gjennomgang 30. september 2019 av Mental Helse Trøndelags uttalelse av 20. september 2019 til Stiftelsestilsynet uttaler styret om den problemstilling klageren tar opp:

«Å drive en fagskole vil uansett være et tillegg til de eksisterende aktivitetene til KBT, så Mental Helse Trøndelag må ikke tolke det som hele stiftelsen skal omlegges til en fagskole, noe det oppleves som de gjør.»

Stiftelsesklagenemnda er etter dette kommet til at vilkår for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd i er oppfylt, og opprettholder dermed Stiftelsestilsynets vedtak om å godkjenne søknaden om endring av vedtektene § 2.

9 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 28. april 2020 opprettholdes så langt det er påklaget.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 18. september 2020

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk